

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Борислав Александров Ясенов –
Академия за музикално, танцово и изобразително изкуство
„Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив

Относно: Дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“,
в област на висше образование – 8. Изкуства,
професионално направление – 8.3. Музикално и танцово изкуство,
докторска програма – Музикознание и музикално изкуство.

Излагам настоящото становище в качеството си на член на научно жури по процедура за защита на дисертационен труд на тема: „Капричиите на Петър Христосков и „26 характеристични концертни прелюдии за соло цигулка на Флаусино Вале“, за придобиване на образователната и научна степен „доктор“. Автор на дисертационния труд е Маргарита Михайлова Щерева – докторант в самостоятелна форма на обучение към катедра „Оркестрови инструменти и класическо пеене“ с научен ръководител проф. Магдалена Чикчева, АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив.

Предоставеният ми комплект материали включва следните документи: автобиография, дисертационен труд, автореферат, списък на научните публикации.

Маргарита Щерева завършва магистратура с цигулка в НМА „Проф. Панчо Владигеров“ през 1995 г. в класа на проф. Йосиф Радионов, а също така осъществява и двегодишен майсторски клас по цигулка и камерна музика.

Професионалната ѝ работа е свързана с Нов симфоничен оркестър и Софийска опера. През 1997 г. започва работа в Амазонас Филхармония в град Манаус, Амазония, където впоследствие става концертмайстор.

От 2011 г. до сега е концертмайстор и ръководител на цигулковата група и в Симфоничния оркестър на Университета на щат Амазония.

Докторантът е изключително активен в художественотворческата и преподавателската работа, което логично води до научноизследователска дейност и разработването на настоящия дисертационен труд.

Художественотворческата дейност на Маргарита Щерева е изключително богата и освен работата ѝ в симфоничния оркестър на Амазония включва и участие в Квартет „Рио Негро“ (от 2003 г. до днес). Изявява се като солист на Амазонас Филхармония, като в репертоара ѝ присъстват концертите: Ботезини – „Голям Дует за цигулка и контрабас“ (изпълнен през 1997 г.); Чайковски – „Концерт за цигулка“, (1999); Паганини – „Концерт №1“, (2000); Бах – „Концерт за цигулка“, *E dur*, (2002); Шостакович – „Концерт №1“, (2005); Моцарт – „Симфония Концертанте за Цигулка и Виола“, (2007); Сен Санс – „Концерт №3“, (2009); Паганини – „Концерт №4“, (2013); Чайковски – „Концерт за цигулка“, (2015).

Участва в продукции на „Walt Disney“ под диригентството на Д. Алфузо, (2013-2015); в международния проект „Rock in Rio“ – Amazonia Live, съвместно с Пласидо Доминго, Ивете Сангало и Андреас Кисер, (2016); в проекта „Музика на Път“, (2015 и 2016); в музикален фестивал в гр. Боа Виста (щат Рорайма), където води майсторски клас по цигулка и свири в заключителния концерт, (2018); във фестивала на камерната музика „Среща в джунглата“ с цигулков дует „София“, (2019).

Педагогическата дейност на Маргарита Щерева се изразява в:

- преподавател по цигулка в Лицея по музика „Клаудио Санторо“, гр. Манаус – Амазония, (2001 – 2010 г.);
- хоноруван преподавател по цигулка в Университета на щат Амазония, (2002 – 2011 г.), а през 2011 г. след успешно издържан конкурс е назначена като щатен преподавател по цигулка и камерна музика в Университета, където работи и до днес;
- 2011 г. започва да работи като ориентатор и преподавател по цигулка в Проект „Музикандо“ към Университета на Амазония, където работи и до сега (с учениците от проект „Музикандо“ осъществява поредици от образователни концерти);

- от 2005 г. ежегодно провежда майсторски класове по цигулка в Университета на щат Амазония.

Научната дейност на докторанта включва:

В периода 2012 – 2014 г. участва като научен ръководител на проект към програма за учебни научни разработки на Университета на тема: „Методи за обучение и развитие на учениците по цигулка и контрабас от проекта Лаборатория за музикално обучение“.

От справката за научните публикации е видно, че те са две на брой и са пряко свързани с темата на дисертационния труд, който логично финализира научно-изследователските търсения на докторанта до момента.

Изследването е насочено към творчеството на българския цигулар и композитор Петър Христосков и представителя на бразилската цигулка и композиторска школа Флаусино Вале, които представят облика на две различни музикални култури с множество общи черти в композиторската и технико-инструментална трактовка. Според докторанта характерните черти на тяхната творческа и артистична индивидуалност най-силно се проявяват в представените и анализирани произведения, обект на дисертационния труд. Актуалността на темата на разработката е обусловена от динамиката в развитието на съвременното музикално изкуство и необходимостта от разглеждане, анализиране и обновяване на подходите в методиката на преподаване за всеки музикален инструмент, в частност цигулката, както и тяхното практическо приложение.

Чрез анализираната проблематика, касаеща формата, изразните средства, агогиката, както и индивидуалния почерк в конкретните произведения от творчеството на П. Христосков и Фл. Вале, се търсят паралели, с гениалните творби от времето на големите майстори – цигулари и композитори, като Н. Паганини, с творците от съвременното ни.

Основна цел на изследването в настоящата дисертация е анализ на „Капричии за соло цигулка“ оп. 1 и оп. 24 на Петър Христосков и на „26 характеристични концертни прелюдии за соло цигулка“ на Флаусино Вале. Поставя се комплекс от задачи, чрез които докторантът да проследи еволюцията в музикалното мислене и стила на композиторите П. Христосков и Фл. Вале, особеностите на музикалния им изказ и изборите от тях творчески подход за организация на звуковия материал. За постигане на целта са използвани емпиричният, теоретичният, аналитичният и сравнително-аналитичен методи, представени чрез исторически и дедуктивен подход. Жанровият анализ, както и фундаментални въпроси на стила и естетиката са важна част от изследването. Чрез детайлно вникване в художествено-естетическите идеи и технически решения, спомагат за осветляването на различни страни от творческия процес и индивидуалния образен свят на композиторите с характерната им национална специфика и идентичност.

Трудът съдържа 167 страници с включени 48 примера. Разработката съдържа увод, три глави и заключение.

В **увода** на изследването, докторантът представя целта, задачите, обекта и излага научната си хипотеза.

Глава първа представя исторически корени, поява и развитие на жанровете капричио и прелюд и в частност жанрът капричио в цигулковата музика през XVII и XVIII в. Паганини и романтичното тълкуване на виртуозността в инструменталната култура на XIX в. Капричиите за соло цигулка на Паганини – основен етап от развитието на цигулковата техника. Общи идеи, конструиране на цикъла и композицията, техники, образно-естетически решения. Капричиите на Паганини и инструменталните традиции през XIX и XX в.

Втора глава представя творческия път на видния български цигулар, педагог и композитор Петър Христосков. Специално внимание е обърнато на характерните особености на музикалния език в творбите: „12 капричии за соло цигулка“ оп.1 и „24 капричии за соло цигулка“ оп. 24. В тях творецът се базира на българската традиция, фолклорна и професионална и намира сходни тенденции с европейската музика на XX век в лицето на Барток, Стравински, Шостакович, Хиндемит.

В **Трета глава** докторантът разглежда жизнения и творчески път на Флаусино Вале – представител на бразилската цигулка и композиторска школа. Акцент е поставен върху особености на музикалния език, композиционни решения в „26 характеристични концертни

прелюдии за соло цигулка“. Изследването запознава накратко с историята и развитието на бразилската музика – етапи, институции и емблематични имената.

Авторефератът дава ясна представа за съдържанието, обекта, предмета, целта, задачите, изследователския инструментариум и отразява основните резултати, постигнати в дисертацията.

Приносите на труда се изразяват в следното:

1. За първи път в българската историческа и теоретична литература се появява информация за бразилската музикална култура.

2. Творчеството на П. Христосков за първи път е обект на изследване. Анализираниите „12 капричии за соло цигулка“ оп.1 и „24 български капричии за соло цигулка“ оп. 24 разкриват творческия свят на композитора, показани са художествените и технически достойнства и мястото им в българската и европейска литература за цигулка.

3. В аналитичния обзор на Капричиите от П. Христосков се съдържат приносни моменти, свързани с жанровия анализ и жанровия синтез, проблемите на многогласието и свързаните с него фактурни решения, колажната техника и драматургията на циклите.

4. За първи път в българското музиковедие обект на изследване е творчеството на бразилски композитор.

5. В анализите на „26 характеристични концертни прелюдии за соло цигулка“ се съдържат изводи, касаещи използването на бразилски фолклорен материал, жанровата му специфика и структурна организация.

6. Приносен момент е изследването на техниката, на новите похвати, които внася Фл. Вале, на първо място техниката „*Sotto le corde*“ Също така и свободното използване на щрихите пицикато в комбинация със стакато.

7. Отделено е внимание на многогласието. Разгледани и разяснени са доминиращото мелодично движение, двойните грифове и акордовата техника.

Дисертацията ще заинтригува не само цигуларите – инструменталисти и педагози, но и студенти и ученици, отдадени на цигулковото изпълнителско изкуство. В тази връзка, препоръчвам контролен прочит за отстраняване на случайно допуснати граматически, пунктуационни и технически грешки.

От гореизложеното е видно, че Маргарита Щерева е активно изявяващ се музикант, с богата концертна и педагогическа практика. Считаю, че теоретичната разработка има приносен характер, което ми дава основание да предложа на уважаемото научно жури да присъди на Маргарита Михайлова Щерева образователна и научна степен „**доктор**“.

10.01.2020 г.

Изготвил становището:

(доц. д-р Борислав Ясенов)